

GAZETA LOKALNA GMINY JAWORZE

Marszałek powrócił do Jaworza

Dzięki staraniom mieszkańców Jaworza w dniu 12 maja 1992r. ponownie odsłonięto pomnik Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Nim można było przeżyć tak wzruszającą chwilę, trzeba było kilkuletniej pracy grupy mieszkańców Jaworza.

W 1988r. z inicjatywy pana Józefa Tymona zebrała się grupa Jaworzan, która wyznaczyła sobie jako cel - odbudowę pomnika Marszałka. w 1989r. ukonstytuował się Społeczny Komitet Odbudowy Pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego w Jaworznie w składzie: Stanisław Duraj, Edward Grygierczyk, Mieczysław Gwóźdź, Bogusław Krzemiński, Jan Krzyszczeń, Jadwiga Roik i Józef Tymon jako przewodniczący. Prace społecznego komitetu zostały wzmocnione poparciem i pomocą władz gminy Jaworza po uzyskaniu samodzielności przez ową gminę.

Członkowie społecznego komitetu wykonali szereg prac związanych z odtworzeniem pierwotnego wyglądu podobizny Marszałka.

- Na podstawie odbitek zdjęć z lat trzydziestych (wykonanych przez pana Józefa Czadra) i rozmów z osobami pamiętającymi pierwotny wygląd pomnika pan Mieczysław Gwóźdź wykonał w drzewie model godła oraz wizerunek Józefa Piłsudskiego, a Józef Krzemppek - model tablicy;
- Pan Józef Tymon zwrócił się do dyrekcji Fabryki "Befared" w Bielsku-Białej o stop brązu, który za zgodą pp. dyr. Jerzego Danielczyka i Bronisława Okrzesika przekazano komitetowi nieodpłatnie jako surowiec na odlewy;
- Odlewy godła, wizerunku, tablicy i miniaturki podobizny J. Piłsudskiego wykonała Odlewnia Metali Nieżelaznych "Wod-Pol-Pomier" w Bielsku-Białej;
- Pan Bogusław Krzemiński jako sekretarz komitetu prowadził bardzo dokładnie dokumentację działalności komitetu, redagował dziesiątki próśb i podziękowań;

- Złożono kronikę odbudowy pomnika;
- Pan Józef Tymon wykonał prace związane z odszukaniem żyjących członków organizacji "Strzelca" i "Orląt", którzy w roku 1931 byli zaangażowani w odbudowę pomnika, painili przy nim warę. Zostali oni uhonorowani w dniu 2 maja br. pamiątkowymi miniaturkami podobizny J. Piłsudskiego;

- Prace kamieniarskie wykonał rzemieślnik z Pierścica p. Jerzy Gawlas;
- Prace przy porządkowaniu otoczenia pomnika, sprzątnięcie alejek, sadzenie krzewów, odnawianie ławek wykonali pracownicy urzędu gminy pod kierunkiem p. Jerzego Bisoka. Prace pomocnicze wykonywała młodzież z Państwowego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego.

Pomnik wraz z parkiem tworzą w Jaworzu jedną historyczną całość. Obydwa te elementy musimy otoczyć troską i opieką, aby zawsze wyglądały tak jak w chwili odsłonięcia. Łzy wzruszenia w oczach weteranów przekonały nas, że inicjatywa odsłonięcia pomnika była słuszna i potrzebna. Żywimy nadzieję, iż prace porządkowe i remontowe na terenie otaczającego pomnik parku będą kontynuowane przez gminę - przy wydatnej i spontanicznej pomocy jej mieszkańców.

Udział w odsłonięciu pomnika najwyższych władz województwa oraz licznie zgromadzonych mieszkańców gminy jest dowodem sympatii dla dawnej historii Jaworza oraz poparciem działań obecnych jego mieszkańców.

Władysław Nikiel

Wspierającym Jaworzanie w podzięce
za czyn budowy ducha prawości
patriotycznego w tych dziełach
dla Ojczyzny naszej.

Miostem Sycem
Władysław Nikiel

Dawne jaworzańskie stroje

Przepiękne były te "hańdowniejsze" jaworzańskie stroje. Szczególnie wymyślne były świąteczne przyodziewki naszych gaździnek i dziewcząt. W niedzielne i świąteczne dni było na co popatrzyć i oczy rozradawać, szczerze też podziwiać. Dzisiaj nic już z tej świetności folklorystycznej nie zostało - a wielka to szkoda i ubożenie dla naszej obyczajowości.

Podstawową częścią stroju był tzw. "letnik" - rodzaj spódnico-sukni, którego dolny fragment był bardzo szeroki i marszczony, szyty najczęściej z czarnej tkaniny wełnianej. Dołem obszywano go "galónką", czyli wstążką jedwabną około 15 cm szerokości, kolorystycznie dopasowaną do spodu "letnika". Z wewnętrznej strony dół letnika podszywano również kolorystycznie dopasowaną "podkładką". Górną część letnika stanowił "żywotek" - rodzaj gorsetu z ciemnego aksamitu, ozdobionego bogatymi kolorowymi haftami, perełkami i cekinami. Z przodu był przyozdobiony "hoczkami" - rodzajem klamek wykonanych ze szlachetnego metalu /najczęściej srebra - czasem pozłacanego - w zależności od zamożności posiadaczki/. Srebrne hoczki łączono takimiż łańcuszkami. Efektowną ozdobą stroju był tzw. napierśnik /także srebrny/, noszony na przedzie "kabotka", przypinany do ramiączek "żywotka". Na szyję zakładano długi łańcuszek, najczęściej złoty, z małym zegarkiem kopertowym, wkładanym za lewą "przedniczkę" żywotka. W pasie "letnik" przepasywano szeroką jedwabną wstążką, czyli "przeposką", zwisającą ku dołowi. Najbogatsze jaworzanki zakładały na "przeposkę" wspaniałe srebrne lub pozłacane pasy /odlewane lub "filigranowe"/.

Pod "letnikiem" noszono "spódnice", mówiąc dzisiejszym językiem halki płócienne obszyte koronką, mocno krochmalone, aby nadać jak najszerzy kształt "letnikowi". Pod dwiema "spódnicami" noszono "ciasnochę" /jak nazwa wskazuje - bardzo wąską spódnicę z koronką/. Spód "letnika", który był bez rękawów, wyglądał "kabotek", tj. bluzka płócienna koloru białego, z bufiastymi krótkimi rękawami, wykończonymi koronką. Bardziej odświeżoną wersją "kabotka" była "koszułka", ozdobiona dodatkowo szeroką koronką na rękawach /tzw. "taclami"/. "Kabotek" lub "koszułkę" spinano pod szyją srebrną lub pozłacaną spinką - tzw. "szpyndlikiem".

Na "letnik" zawiązywano marszczony fartuch ze wzorzystej, najczęściej jedwabnej tkaniny. Z takiej samej lub podobnej był najczęściej "żurek", rodzaj chustki zawiązywanej w przemyślny sposób z tyłu głowy; na wierzch zakładano w chłodniejsze dni względnie zimową porą większą chustkę, ale wiązaną pod brodą. Bezpośrednio na głowie znajdował się "czepiec" z przepięknych wzorzystych koronek, który rzecz jasna nosiły tylko kobiety zamężne; panny zaś wplatały wstążkę w warkocz.

Na chłodne dni noszono jeszcze sięgające do pasa "szpencery", wyparte później przez nieco dłuższe "jaki", a więc dzisiejsze żakiety, zaś w zimie przyodziewano się kraciatymi "hackami", przypominającymi dzisiejsze wzorzyste koce ozdobione frędzlami.

Obuwie jaworzańskich pań było o wiele skromniejsze. W lecie noszono skórzane "strzewiki", półbuciki zapinane na pasek z klamerką, natomiast w zimie wzuwano wysokie, sznurowane z przodu buty najczęściej koloru czarnego. Dawne czasy nie były również różami usłane, stąd też niejedna niewiasta szła do kościoła albo miasta na bosaka, a dopiero na miejscu zakładała obuwie.

Męska odzież była bardzo skromna. Nosili więc nasi starzykowie długie, ciemne "galaty" wpuszczane czasem w chole-

wlaste buty. Koszula była biała, płócienna, ze stójką. Na nią wdziewano także ciemnego koloru "bruciek", rodzaj podszyją zapinanej kamizelki. Dochodził do tego "kobot", czyli marynarka, a zimną wełnianą kurta lub kożuch. Za nakrycie głowy służyły latem "klobuki", czarne ka-

więc za to twórcom, kierownikom i wszystkim dawnym i obecnym członkom tego zespołu, ale i prośba o dalszą, intensywniejszą jeszcze działalność na przyszłość. Tym sposobem oddawać będziemy permanentnie należny hołd naszym przodkom.

pelusze z szerokim rondem, a zimową porą "baranice", tj. czapy z baraniego kożuszka.

Ubrania robocze tak gaździnek, jak i gazdów wyglądały bardzo podobnie, lecz wykonane były z tańszych materiałów i były mniej strojne. Wykorzystywano też niektóre znoszone, starsze części ubioru /dotyczy to szczególnie letników/. Kobiety na co dzień nie wiązały na czepcach "żurków", zawiązywały tylko jedną chustkę pod brodą.

W dzisiejszych czasach nowoczesna moda, pochodna współczesnej cywilizacji technicznej, wyparła całkowicie z powszechnego użytku te przepiękne stroje żeńskie. Zdobną one już tylko sale muzealne albo zalegają tu i ówdzie stare komody i "tróły". Zachowały się też albumy ze starymi fotografiami. Czasami, z okazji "Jaworzańskiego Września" albo innej ważkiej uroczystości występują w strojach ludowych członkowie Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca "Jaworze" ze swym ciekawym repertuarem. Dobrze, że chociaż w ten sposób próbuje się uchronić od całkowitego zapomnienia ten fragment jaworzańskiego folkloru. Chwała

Opracowanie redakcyjne na podstawie artykułu Zofii i Franciszka Szpoków oraz informacji Małgorzaty i Jana Krzyspieniów.

*Lśniące blizna rzeki
rozcięła tożsamość
jak ostrze miecza
w zaprzędanych dłoniach*

*Jenak dobiegająca
stamtąd
melodia kubiszowego
"Ojcowskiego domu"
- jak tęcza -
łączy oba brzegi
trwalej
niż puste słowa*

*Ożywa pamięć Michejdów
rola Macierzy
i wciąż zasypywany
wyrębany chodnik*

Rudolf Dominik

Wiosenny Bieg Przełajowy

JAWORZA

Zgodnie z wcześniejszymi komunikatami w "Echu Jaworza" Radio Delta, Śląskiej Pali, Kronice Beskidzkiej, Gazecie Krakowskiej, Głosie Ziemi Cieszyńskiej i innych lokalnych biuletynach informacyjnych 25 kwietnia, w piękną, słoneczną, wiosenną sobotę odbył się Pierwszy Wiosenny Bieg Przełajowy Jaworza. Dopisywała nie tylko pogoda, ale i frekwencja uczestników biegu, która przeszła nawet oczekiwania organizatorów imprezy. Przygotowano 400 numerów startowych, zaś zgłosiło się 423 zawodników; start zapewniono wszystkim.

Lecz na nic by się zdały wysiłki wszystkich organizatorów i pracowników Urzędu Gminy, gdyby nie wsparcie finansowe i rzeczowe firm i osób sponsorujących nasze zamierzenie.

Ludzie dobrej woli są i chcą, żeby życie w naszej gminie było ciekawsze, a młodzież w koleżeńskej atmosferze sportowej na łonie przyrody pięknego Jaworza rywalizowała ze sobą.

Drodzy sponsorzy!
Młodzież i dorośli oraz organizatorzy dziękują wam za wsparcie i hojność. Dziękujemy również uczestnikom za tak

W organizacji zawodów inicjowanych przez Komisję Kultury, Oświaty i Sportu Rady Gminy Jaworze brały udział: dyrekcje szkół jaworzańskich i Państwowego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, Koło Gospodyń Wiejskich, OSP - Jaworza ale przede wszystkim pracownicy Urzędu Gminy na czele z sekretarzem gminy panem Czesławem Wierzbickim, bardzo zaangażowanym w organizację nie tylko tej, ale wszystkich dotychczasowych imprez i uroczystości w naszej "młodej" gminie.

liczny udział w biegu i zapraszamy do udziału w następnych jaworzańskich imprezach, które postaramy się organizować jak najczęściej i ku pełnemu zadowoleniu uczestników.

Jak już wspominałem na starcie Biegu Przełajowego Jaworza stanęło 423 zawodniczek i zawodników, którzy wystartowali w różnych grupach wiekowych.

A oto wyniki:

I. Najmłodsi do lat 7

(dystans 200 m)

Dziewczeta:

1. Dominika Łyszczek Bielsko-Biała
2. Aleksandra Byłok Jaworze
3. Barbara Wierzbicka Jaworze

Chłopcy:

1. Krzysztof Madej Wisła
2. Wojciech Biela Jasienica
3. Marek Hreczuk Jaworze

II Rocznik 1984-1981

(dystans 600 m)

Dziewczeta:

1. Lucyna Machalica Jaworze
2. Olga Golonko Jaworze
3. Katarzyna Gębala Jaworze

Chłopcy:

1. Sebastian Dudek Radziechowy
2. Wojciech Janicki Bielsko-Biała
3. Seweryn Słowik Grodziec

III Rocznik 1980-79

(dystans 1000 m)

Dziewczeta:

1. Barbara Kania Jaworze
2. Julia Zielińska Bielsko-Biała
3. Honorata Hoga Jaworze

Chłopcy:

1. Bartłomiej Gwóźdz Jaworze
2. Sebastian Gluza Międzyrzecze
3. Marcin Kowak Grodziec Sl.

IV Rocznik 1978-77:

(dystans 1500 m)

Dziewczeta:

1. Beata Gawrecka Bielsko-Biała
2. Aneta Pilary Jaworze
3. Agata Hyrnik Międzyrzecze

Chłopcy:

1. Henryk Salamuri Radziechowy
2. Przemysław Szameta Jaworze
3. Sławomir Kurto Międzyrzecze

V Rocznik 1976-73:

(dystans 3000 m)

Dziewczeta:

1. Bożena Kania Jaworze
2. Dorota Gawel Bielsko-Biała
3. Joanna Lewandowska Międzyrzecze

Chłopcy:

1. Rafał Szeziński Bielsko-Biała
2. Wojciech Krzątkowski Jasienica
3. Marcin Kierkowski Czeladź

VI Rocznik 1962 i wyżej, (dystans 6000 m)

Kobiety:

1. Anna Kurek Katowice
2. Ewa Korpa Bielsko-Biała

Meżczyźni:

1. Bartłomiej Płachecki Cieszyn
2. Wojciech Kantor Nikołów
3. Krzysztof Ozóg Skawina

VII Rocznik 1961-47

(dystans 6000 m)

Kobiety:

1. Zofia Leśkiewicz Bielsko-Biała
2. Elżbieta Sadowska Czeladź
3. Grażyna Jarecka Bielsko-Biała

Meżczyźni:

1. Wiesław Dubiel Czaniec
2. Karol Kalus Zory
3. Włodzimierz Waluś Bielsko-Biała

VIII Rocznik powyżej 45 lat (dystans 6000 m)

Meżczyźni:

1. Mieczysław Korzec Oświęcim
2. Wacław Majcherczyk Czeladź
3. Waldemar Mazur Czeladź

Nagrody specjalne w postaci pucharów otrzymali od:

1. Przewodniczącego Rady Gminy Jaworze - Bartłomiej Płachecki jako najlepszy zawodnik w biegu głównym
2. Sekretarza Gminy Jaworze - Anna Kurek jako najlepsza zawodniczka w biegu głównym
3. Wojewody bielskiego - Jerzy Kania jako najlepszy zawodnik z Jaworza w biegu głównym
4. Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego w Bielsku-Białej - Małgorzata Barut jako najlepsza zawodniczka z Jaworza w biegu głównym
5. Urzędu Miejskiego - Wydział do Spraw Sportu i Turystyki - Włodzimierz Waluś jako najlepszy zawodnik z Bielska-Białej w biegu głównym
6. Redakcji "Kroniki Beskidzkiej" - Halina Herta - ostatnia zawodniczka biegu głównego
7. Przewodniczącego Komisji Kultury, Oświaty i Sportu Rady Gminy Jaworze rodzina: Barbara, Bolesław, Bożena, i Henryk Kaniowie - za najliczniejszy udział w Wiosennym Biegu Przelajowym Jaworza
8. Trenera Kadry Narodowej P.Z.B. Antoniego Zygmunta - Mieczysław Korzec - zwycięzca biegu głównego w grupie powyżej 45 lat.

Imprezą poprzedzającą bieg był ogłoszony wśród uczniów jaworzanskich szkół konkurs na okolicznościowy plakat. Do dziewięciosobowego jury - członków komitetu organizacyjnego biegu wpłynęło 40 prac uczniowskich. A oto laureaci konkursu:

- I miejsce: plakat wkonany przez Monikę Kłis kl.VIIa - SP nr 1 w Jaworzu Dln.
- II miejsce (ex equo): Anita Milli kl. VIIa - SP nr 3 w Jaworzu Srednim

i Ewa Sikora kl. VIIIA - SP nr 1 w Jaworzcu Dolnym.

IV miejsce: Agnieszka Spryczyńska kl. VIIIA - SP nr 1 w Jaworzcu Dolnym.

V miejsce: Marzena Kubala kl. VIb SP nr 1 w Jaworzcu Dolnym.

VI miejsce: Justyna Płonka kl. VIIIA SP nr 1 w Jaworzcu Dolnym.

Za wyróżnione prace uczennice otrzymały nagrody książkowe i inne upominki.

Komisja Kultury Oświaty i Sportu zaprasza młodzież do udziału w kolejnych konkursach, jakie będą organizowane w związku z realizacją imprez okolicznościowych i rozrywkowo-sportowych w naszej gminie w bieżącym roku.

A teraz przedstawiamy listę sponsorów Wiosennego Biegu Przelajowego Jaworza:

1. Marek Borkowski
2. Krystyna Brandys
3. Jerzy Kukła
4. Teresa Brachaczek
5. Piotr Dybała
6. Stacja Paliw "Petromarkt" Jasienica
7. Firma Nawra Tronik
8. Blandyna Dworniczek
9. Zbigniew Łukoś
10. Marian Koziara
11. Jerzy Suchy
12. Antoni Giertler
13. Jan Buczkowski
14. Andrzej Jabłoński
15. Hurtownia "Dora" - Dorota Pietrzykowska
16. Bielska Fabryka Maszyn Włókienniczych "Befama" - Bielsko-Biała
17. Hurtownia "Bexpol" - Bielsko-Biała
18. Felicja Majewska "Rower Land" - Bielsko-Biała
19. Redakcja "Kroniki Beskidzkiej"-B-B
20. Firma Handlowa - M. Dopierała, E. Bukowski, G. Razowski - Czechowice - Dziedzice
21. Przedsiębiorstwo Handlowe "Alder" - Aleksander Kucia - Bielsko-Biała
22. Piotr Cieślak - Sklep Wielobranżowy - Jaworze Dolne
23. Roman Wielgus - Jaworze Średnie
24. Anna Spławińska - Jaworze Średnie
25. Jan Jurczyk - Hurtownia "Tim" - B-B
26. Sklep "Ga-Mal" - Bielsko-Biała
27. Przeds. Handlowe "Intersport" - Bisztyga, Wojtyłka - Bielsko-Biała
28. Józef Gańczarczyk - Sklep Wielobranżowy - Wapienica
29. Małgorzata Kukła - Zakład Handlowo-Usługowy "Gabi" - Jaworze
30. Wojewoda Bielski Mirosław Styczeń
31. Dyrektor Wydziału Spraw Społecznych w Bielsku-Białej - Bogdan Kocurek
32. Hurtownia "Yoko" - Bielsko-Biała
33. Spółka Cywilna "Roko" - Jasienica
34. Pawilon Handlowy "Ondraszek" - B-B
35. Przeds. Handlowe "Rik" - Bielsko-B.
36. Księgarnia "Anna" - Bielsko-Biała
37. Sklep "ABC Muzyczne" - Bielsko-B.
38. Księgarnia - Piotr Miech - Bielsko-Biała
39. Danuta Ptak - Jaworze Dolne
40. Fabryka Samochodów Małolitrażowych Zakład nr 8 Czechowice-Dziedzice
41. Spółka z o.o. "Jantar" - Czechowice - Dziedzice
42. Sklep "Bolo" - Bielsko-Biała
43. Leszek Stebnicki - Sklep "Sport Service" - Bielsko-Biała
44. Sklep "Rolmet" - Jasienica
45. Hurtownia Du-Du-Rex - Bielsko-Biała
46. Dom Wczasowy "Jawor" - Spółka z o.o.
47. Emilia Gawlas - Sklep Przemysłowy - Jaworze Górne
48. Czarnecka-Kukła - Sklep Spożywczy Jaworze Górne
49. Hurtownia Exit-Plus - Bielsko-Biała
50. Halina Grygierczyk - Sklep Spożywczy - Jaworze Dolne
51. "Wexpol" - Jan Sienkiewicz - Bielsko-Biała
52. Polted - Bielsko-Biała
53. Olga Machalica - Sklep Spożywczy - Jaworze Dolne
54. Jerzy Zak - Czechowice-Dziedzice
55. Przeds. Handlowe "Ragozzi" - B-B
56. Jarosław Środa - Jaworze Dolne
57. Rudolf Brudny - Rudzica
58. Zakład Usługowo-Handlowo-Transportowy "Komarpol" - Jaworze Dolne
59. Zakłady Sprzętu Sportowego "Pol-sport" - Bielsko-Biała
60. Radio "Delta" - Bielsko-Biała
61. Edward Łukosz - Wędliniarstwo - Jaworze Dolne
62. Hurtownia owoców cytrusowych "Lars" Bielsko-Biała
63. Zakład Ubezpieczeń "Westa" - Bielsko-Biała
64. Stanisław Gorczyca - dyrektor oddziału bielskiego Łódzkiego Banku Rozwoju S.A.
65. Antoni Zygmunt - trener kadry narodowej P.Z.B.
66. Andrzej Suchy - Sklep Spożywczy w Jaworzcu
67. "Polted" - Bielsko-Biała
68. Kazimierz Wiśniowski - Sklep Meblowy w Jaworzcu
69. Jan Bisok - Jaworze Dolne
70. "EXD-PLUS" - Bielsko-Biała
71. Anna Lisowska - Kwaciarnictwo - Jaworze Dolne.

Przewodniczący Komisji Kultury,
Oświaty i Sportu
Marian Zygmunt

Historia Jaworza

cz. II

Za progiem własnej historii

(1305 - 1474)

We własną historię Jaworze wstępowało wspólnie z dwunastoma wsiami Księstwa Cieszyńskiego, więcej - wspólnie z Warszawą, która w 1285 roku była już miastem. Z perspektywy siedmiu wieków wiemy już, jak siostrzane wsie wykorzystwały miniony czas.

Niestety - nie znamy znacznych okresów z historii Jaworza, gdyż dostępna dokumentacja - szczególnie w wieku XIV i XV oraz XVI - rzadko wymienia naszą wieś. Po 1305 roku przez 129 lat nigdzie nie ma nawet wzmianki o Jaworzu. Dopiero w 1434r. kroniki zanotowały, że właścicielem wsi był Niklas von Arnsdorf (prawdopodobnie Arnsdorf lub Aernsdorf, gdyż niemiecka nazwa wsi - "Ernsdorf" - pokutowała jeszcze w czasie okupacji hitlerowskiej). Przypuszczalnie był on szlachcicem przybyłym z Niemiec lub z któregoś z księstw śląskich, z osiedleńców niemieckich. Najprawdopodobniej był zaprzyjaźniony z księżym dworem cieszyńskim, skoro w 9 lat później książę Wacław I - sprzedając Siewierz biskupowi krakowskiemu Zbigniewowi Oleśnickiemu - wezwał między innymi na świadka tej transakcji Piotra von Arnsdorfa (syna czy brata właściciela Jaworza?).

Dokumentalistyka XV wieku ujawnia jeszcze jeden - jak na owe czasy - niezwykle zapis związany z Jaworzem. Znajduje się on w spisie żaków Uniwersytetu Jagiellońskiego z 1440r., gdzie jednym z nich był Andrea Johane z Jaworza. Czyżby ów tajemniczy Andrzej syn Jana z Jaworza - w czasie gdy studiowała przeważnie młodzież szlachecka - miał pochodzenie chłopskie? Rzadko się to zdarzało, a brak nazwiska na to wskazuje.

Po tych trzech notacjach, znowu ponad wiek Jaworze nie jest wymieniane w dokumentach. Jednak na podstawie faktów (jednym z nich jest np. to, że już w XVI w. istniał tu drewniany kościół) i wielu zapisów związanych z wydarzeniami, które zaistniały w Księstwie Cieszyńskim, można - w przybliżeniu - odtworzyć niektóre zdarzenia związane z przeszłością naszej wsi. Zapisów tych jest wiele, a niektóre z nich sugerują, że i jaworzanie w zdarzeniach owych uczestniczyli (np. w uroczystościach specjalnych na dworze księżym lub w pogrzebach książąt cieszyńskich brały

udział delegacje miast i wsi podległych zmarłemu władcy). Uczestniczyli też w wydarzeniach historycznych w szerszym wymiarze. Byli - nie tylko świadkami - ale też ofiarami zmiennych losów. Niektóre z nich warte są odnotowania.

Wiemy na przykład, że założyciel Jaworza - książę Mieszko I Cieszyński i Oświęcimski w 1291 roku zawarł porozumienie z królem czeskim Wacławem II, obśadził swe grody załogami czeskimi i popierał Wacława w zmaganiach z Władysławem Łokietkiem o tron polski. W rok później książę cieszyński - wraz ze swoim rycerstwem wziął udział w bitwie pod Siewierzem u boku króla czeskiego. W takich wypadkach, do służby pomocniczej każda wieś musiała dawać wyznaczoną ilość tzw. ciurów. Niestety - nie wiemy ilu chłopców z Jaworza brało w tej bitwie udział i ilu z nich powróciło.

W 1313 (ew. 1317 r.)²⁾ Mieszko I Cieszyński umiera. Mitrą księżęcą przyjmuje jego syn - Kazimierz I Cieszyński (później też Siewierski i Bytomski), który włada do 1358 roku. On to w 1327 roku złożył w Opawie hołd królowi czeskiemu - Janowi Luksemburczykowi, przez co Księstwo Cieszyńskie stało się lennem czeskim. Po jego zgonie władzę przejmuje Przemko I Noszak (Nosak), który do 1409 r. jest panem cieszyńskim, oświęcimsko - zatorskim, później ścinawskim, głogowskim, oleśnickim i strzebińskim.

Dzięki niemu Piastowie Cieszyńscy zdobyli niabywałe znaczenie, a on sam w 1382 r. stanął na czele związku książąt śląskich i pertraktował z Królestwem Polskim doprowadzając do porozumienia w sprawie wspólnej walki z rozbójem na drogach. Następnie rządzi Bolko I Cieszyński i Głogowski (1409 - 1431), wielki zwolennik Władysława Jagiełły, który wraz ze swoją drużyną wziął udział w bitwie pod Grunwaldem. Najprawdopodobniej - jak za jego dziadka, tyle że w obronie Polski - obok rycerstwa cieszyńskiego walczyli też piesi wojowie z Jaworza. Za jego panowania rozwinął się w Czechach ruch husycki, który miał też zwolenników w Księstwie Cieszyńskim. Twórca tego ruchu - Jan Hus - pomimo "glejtu cesarskiego" wydanego przez Zygmunta Luksemburczyka został spalony na stosie. Książę Bolko I Cieszyński oburzony wiarołomstwem cesarza - wraz ze swymi krewnymi (księżętami opolskimi i oleśnickimi) - dając wyraz swej dezaprobacie, w 1420 r. nie podpisał wyroku

na przywódców buntu plebsu wrocławskiego. Wkrótce potem rozpoczął się okres wojen husyckich. Oddziały taborytów przechodziły przez Księstwo Cieszyńskie, a także przez Jaworzę do i z Oświęcimia, gdzie brat Bolka I - ks. Kazimierz Oświęcimski popierał husytów i gościł ich wodza Prokopa Wielkiego. Nie zachowała się z tego okresu wzmianka o Jaworzu, ale w pobliżu, w Kamienicy, osiedliło się kilka rodzin husyckich.

Od czasów Przemka I, aż do początków panowania Stefana Batorego w Polsce i na Litwie, Piastowie Cieszyńscy utrzymywali dobre stosunki z królewskim dworem wawelskim, a w 1454r. ks. Wacław Zatorski oddał swe księstwo w lenno królowi polskiemu. Polsce też Piastowie Cieszyńscy sprzedali Siewierz, później Zator i Oświęcim.

Po śmierci Bolka I Księstwem Cieszyńskim władają czterej bracia - Wacław I (najdłużej, bo do 1474r.), Przemko II, Władysław i Bolko II. Ostatni z nich spokrewnił się nawet z wdową po Władysławie Jagiellie, gdyż jego żona - Anna była córką księcia bielskiego Iwana, a zarazem siostrzenicą i chrześniaczką królowej Zofii. Związki książąt cieszyńskich z Jagiellonami musiały być bardzo bliskie i zażyłe, skoro do orszaku Władysława Jagiellończyka, który w 1471r. ruszył na koronację do Pragi, zostali zaproszeni: Przemko II, młodzianki Kazimierz II oraz Jan III Oświęcimski.

Pomimo spustoszeń związanych z przemarszem taborytów i walkami o tron w Pradze, nastąpił rozwój gospodarczy Księstwa Cieszyńskiego. Szczególnie ro-

zwinęło się rzemiosło i handel oraz budownictwo. Wzrosła też hodowla owiec. Największy zbyt miała broń wytwarzana przez cieszyńskich rusznikarzy oraz sukno. "Solną drogą" przez Jaworzę do Małopolski eksportowano sukno i sławne "cieszyńki"³⁾. Z powrotem przywożono sól i inne towary. Przemko I Noszak wybudował murowany zamek gotycki (ponoć wapno i drewno bukowe przywożono na budowę z Jaworza). Rozwijało się również szkolnictwo, gdyż w 1331 r. istniała już w Cieszynie szkoła parafialna. Zdolna młodzież z całej Śląska, na dalsze studia najchętniej wybierała Kraków. (W latach 1433 - 1510 było na Uniwersytecie Jagiellońskim 2487 żaków ze Śląska, co stanowiło 14% studiujących.) Założony w 1425r. - obok kościoła św. Jerzego w Cieszynie - pierwszy szpital, zapoczątkował dalszy rozwój służby zdrowia.

Pierwsze drukowane w języku polskim - w całej historii narodowego drukarstwa - teksty, były trzema modlitwami znanymi w XV w. w Księstwie Cieszyńskim i Głogowskim. Spisał je Kasper Elyan z Głogowa i umieścił w statutach diecezjalnych wrocławskiego biskupa Konrada w 1475 roku.

Samo Jaworzę znacznie powiększyło swój obszar i liczbę ludności. Zarysował się też podział na Jaworzę Dolną, Górną i Średnią.

- 2) Dokumenty podają dwie różne daty zgonu księcia (a nawet 1314r.).
- 3) Strzelby wytworzone przez rusznikarzy cieszyńskich zwano "cieszyńkami".

Kronika ważniejszych wydarzeń z dziejów Księstwa Cieszyńskiego i Jaworza

- 1291r. Porozumienie Mieszka I Cieszyńskiego z Wacławem II
- 1292r. Udział wojsk cieszyńskich (po stronie czeskiej) w bitwie pod Siewierzem
- 1313 ew. 1317r. Zgon Mieszka I Cieszyńskiego
- 1313(17)-1358r. Rządy ks. Kazimierza I
- 1327r. Księstwo Cieszyńskie staje się lennem królów czeskich
- 1331r. Istnieje pierwsza szkoła parafialna w Cieszynie
- 1358 - 1409r. Rządy Przemka I Noszaka (Nosaka)
- 1382r. Szczyt znaczenia Piastów Cieszyńskich
- 1409 - 1431r. Rządy Bolka I
- 1410r. Rycerstwo cieszyńskie walczy pod Grunwaldem przeciwko Zakonowi
- 1422 -Ok. 1430r. Przemarsze taborytów podczas wojen husyckich
- 1425r. Powstaje pierwszy szpital w Cieszynie
- 1431 - 1474r. Rządy Wacława I i jego braci
- 1434r. Niklas von Arnsdorf zostaje właścicielem Jaworza
- 1440r. Pierwszy jaworzanin na Uniwersytecie Jagiellońskim
- 1471r. Książęta cieszyńscy w orszaku koronacyjnym Władysława Jagiellończyka
- 1475r. Pierwszy druk polski z modlitwami cieszyńsko-głogowskimi

Dawnych wspomnień

CZAR

Wszystko przemija, pozostają wspomnienia, ale i te z upływem lat bledną i wreszcie nadchodzi czas, że współcześni mówią... iż podobno kiedyś tu też było to i owo, ale nic bliższego na ten temat nie wiadomo - utonęło to w przeszłości.

oddanemu bez reszty tej sprawie, p. Antoniemu Hellerowi, który zginął w okresie okupacji w obozie koncentracyjnym w Gusen. Zdolności po ojcu przejęła jego córka Małgorzata Heller /z I małż. Kominek, z II małż. Czernek/. Okupację przeżyła na robotach przymusowych w Niem-

"Śluby panięskie"

Jest nas jeszcze sporo z tego pokolenia, które w latach powojennych samorzutnie, bezinteresownie - a był to okres bardzo ciężki - chciało umilić mieszkańcom ich szare życie. Wiadomo bowiem, że w okresie powojennym nieliczni tylko posiadali radio, działało zaledwie kilka telefonów /na korbkę/, a Jaworze-Małże i niektóre części Jaworza Dolnego, Górnego i Średniego nie były jeszcze zelektryfikowane. Po smutnych latach okupacji ludzie pragnęli odrobiny wesołości, aczkolwiek nikomu nie było lekko. Dorabiano się w zasadzie od zera, a czyż można było nazwać zarobkiem dochód miesięczny wystarczający na zakup zaledwie 1 kg rąbanki po cenie wolnorynkowej?

W okresie międzywojennym /do 1939/ żywy ruch amatorski w Jaworzu miał swoje tradycje. Występowało wówczas aż pięć zespołów scenicznych. W głównej mierze zawdzięczano to uzdolnionemu,

Od lewej: Gustaw - Marian Rapacz, Radost - Jan Głowacki, Albin - Józef Roik, Klara - Ligia Rapacz, Jan - Franciszek Wieczorek, Aniela - Genowefa Serwatka, pani Wobrójska - Emilia Frycz.

czach. Po powrocie, kontynuując niejako pracę ojca, podjęła się utworzenia zespołu amatorskiego. Z okresu międzywojennego zachowały się fragmenty kulis teatralnych. Młodzi zapaleńcy, inspirowani przez przedwojennych "młodzieżowców", zebrali się razem i postanowili samorzutnie skompletować akcesoria teatralne, co im się wspaniale udało. Wielu z nich pożegnaliśmy już na zawsze, inni opuścili Jaworze.

Zmniejszająca się liczba pozostałych chciałaby przybliżyć owe czasy dzisiejszym mieszkańcom Jaworza.

Na początku, gdy trudno było o kostiumy oraz urozmaicone wyposażenie sceny, grano sztuki ludowe, jak "Wesele cieszyńskie", "Iste roki", "Pani wójtowa", które bardzo się podobały. Pomimo że przedstawienia odbywały się w dużej sali "Szlauerówki" /późniejszego kina/, lub "Cholewikówki", powtarzano je - taka była frekwencja, a byli i tacy entuzjaści, którzy byli na każdym przedstawieniu, tak, że czasami i trzy razy obejrżeli tę samą sztukę. Ponieważ w owych czasach niemalże wszyscy mieszkańcy się ze sobą znali, a innych rozrywek prawie nie było, masowa frekwencja na przedstawieniach nikogo nie dziwiła. Imiona odgrywanych postaci często "przyklejały" się na pewien czas do odtwórców.

Zespół miał ambicje i sięgał po coraz to trudniejsze sztuki. Uzyskaliśmy dostęp do kostiumów znajdujących się w Teatrze Polskim w Bielsku, którego dyrekcja była nam bardzo życzliwa i pozytywnie oceniała poziom naszych występów. Na scenie Teatru Bielskiego wystawiliśmy dwukrotnie - dla młodzieży szkolnej "Zemstę" Fredry oraz występowaliśmy z chórem, który pod batutą nauczyciela Antoniego Kobieli cieszył się dużym uznaniem. Pozytywna krytyka w prasie lokalnej była dodatkowym bodźcem do dalszego doskonalenia się zarówno zespołu jak i chóru.

Zgodnie z zarządzeniem zespół został zarejestrowany w Wydziale Kultury i Sztuki. Wtedy to przyjął on nazwę "Mała Gosia", aby podkreślić wielki wkład pracy naszej prężnej, niezmordowanej założycielki i reżyserki - filigranowej Małgorzaty Heller. Ona to, dzięki swemu talentowi doskonaliła zespół, w którym panowała duża dyscyplina. Niemałą rolę odegrał w zespole kierownik techniczny /funkcja to była mozolna, wymagająca wiele czasu i poświęcenia/, którym był niezmordowany p. Jan Krzyszczeń, poświęcający i dziś wiele czasu dla dobra Ja-

worza. On to przygotowywał dekoracje, załatwiał kostiumy, wyjazdy do innych miejscowości, współpracę z Polskim Związkiem Kulturalno-Oświatowym na Zaolziu. W niełatwej pracy, związanej z przygotowaniem sceny i dekoracjami, bezinteresownie pomagali p.p. Karol Ryrych i Emil Pasterny.

Przez ileż to godzin - w różnych warunkach, przeważnie w zimnych salach trwały próby, które przeciągały się do późnych godzin wieczornych. Członkowie zespołu poza swoimi zawodowymi zajęciami traktowali tę pracę z pełnym poświęceniem i prawdziwie społecznie. Panowała przykładowa koleżeńska atmosfera.

"Etatowym" niemalże suflerem był p. Karol Kominek, który miał nielada przeżycia, gdy aktor pomylił tekst i ratował się swoją pomysłowością. Sufler musiał się szybko "połapać", gdzie "wskoczyć", aby być na bieżąco. Powodowało to szereg zabawnych scen nie przewidzianych w tekście, o czym wiedzieli aktorzy, a nie domyślała się publiczność. Niejednokrotnie też trudno było ukryć duszący amatorów z tego powodu zdrowy śmiech.

Do zabawnych i miłych wspomnień należą parokrotne wyjazdy odkrytym samochodem ciężarowym załadowanym kulisami, dekoracją, kostiumami i siedzącymi wśród tego wszystkiego aktorami-amatorami z pojemnikiem na mleko, z herbatą lub grochówką jako prowiantem na drogę /kawa była wówczas jeszcze niemodna/.

Szkoda, że nasze młode lata tak nieubлагanie przeminęły, a z nimi nasza działalność w zespole "Mała Gosia". Żałujemy, że nie utrwalaliśmy w fotografii naszych występów, szczególnie "Klubu kawalerów", która to sztuka była osiągnięciem na miarę teatru zawodowego i że nie zbieraliśmy recenzji prasowych, gdyż po latach ma to swoją wymowę. Zachowało się jedynie kilka zdjęć, które niżej publikujemy.

Na łamach naszej gazety lokalnej chcemy utrwalić tytuły granych sztuk o-

"Zemsta"

Siedzą od lewej:

Klara - Ligia Rapacz
 Rejent - Karol Maciejczek
 Podstolina - Aleksandra Krztoń
 Cześnik - Adam Kantor
 Fapkin - Robert Foedrich
 Stoją:
 Wacław - Jerzy Bisok
 Smigalski - Józef Ficek
 Perełka - Erwin Mendrok
 reżyserka - Małgorzata Czernek
 pachołcy - Rudolf Siąkała
 Dyndalski - Jan Śliwka

raz nazwiska członków zespołu amatorskiego.

Grano sztuki: "Ciotunia", "Dwa tygodnie w Raju", "Grube ryby", "Gwałtu, co się dzieje", "Iste roki", "Klub kawalerów"/z orkiestrą i śpiewami/, "Kryścia w Krynicy", "Moralność pani Dulskiej", "Pani wójtowa", "Panna rekrutem", "Śluby panieńskie", "Ulicznik warszawski", "Wesele cieszyńskie", "Wiesław", "Zemsta", "Zemsta cygana".

Występowali amatorzy /w nawiasach umieszczono nazwiska pań po zamążpójściu/: +Stefan Adamus, Jerzy Bisok, Genowefa Bożek/Serwotka/, Jan Chrobok, Helena Czader/Paszek/, Jan Czernek, +Małgorzata Dawid, Józef Ficek, Leon Ficek, +Robert Foedrich, Rudolf Foniok, +Emilia Frycz, +Alojzy Gawęda, Emilia Głowacka, Jan Głowacki, +Paweł Goszyk, Janina Górniok/Dziewicka/, Małgorzata Heller/Kominek, Czernek/, Adam Kantor, +Krystyna Kantor, Helena Karasek/Friebel/, Helena Kobiela/Sikora/, Helena Kominek /Krzykowska/, Aleksandra Krztoń, Małgorzata Kukla /König/, Karol Maciejczek, Aurelia Macura/Ficek/, Paulina Macura

/Goszyk/, Elżbieta Maśka/Hajtałowicz, Wysocka/, +Stanisław Matzenauer, +Jan Mendroch, Erwin Mendrok, +Jan Nikiel, Bronisława Ocliczek, Emil Pasterny, Gustaw Piersciecki, +Andrzej Pieszka, +Gustaw Pieszka, Janusz Pieszka, Marian Rapacz, Jadwiga Roik, +Józef Roik, Jerzy Rożek, Bronisława Siąkała/Hanzlik/, Janina Siąkała/Dzida/, +Józef Siąkała, Rudolf Siąkała, +Helena Suter, Jan Sliwka, Zofia Wąsowicz, +Franciszek Włeczorek, Ligia Wowra/Rapacz/, Maria Zontek/Jaworska/.

Chociaż działalność zespołu zakończyła się wiele lat temu, pozostały miłe wspomnienia /teraz już przy zamkniętej kurtynie/. Wiadomo również, że dzisiejsze czasy takiemu ruchowi nie sprzyjają. Jest to naturalna kolej rzeczy.

Przy okazji ślemy serdeczne pozdrowienia dla byłych członków i sympatyków byłego zespołu "Mała Gosia" i kończymy nasze wspomnienia fragmentem piosenki z "Klubu kawalerów": "Wieki pamiętać będą dzień...".-

Karol Maciejczek
Adam Kantor
Jadwiga Roik

Woda dla Jaworza

Podstawowe zaopatrzenie w wodę odbiorców z terenu gminy Jaworze odbywa się z rurociągu grupowego miasta Bielska-Białej ze stacji uzdatniania wody w Wapienicy oraz ujęć lokalnych: dla Beskidzkiego Zespołu Leczniczko-Rehabilitacyjnego na potoku Wysokim i Fabryki Mebli Głębokich na potoku Szerokim. Jaworze posiada rozbudowaną sieć wodociągową o przekrojach ϕ 250 do ϕ 100 mm na całym obszarze za wyjątkiem południowych terenów Jaworza Górnego oraz Jaworza Nałęża. Woda jest dostarczana istniejącą siecią do punktów czerpalnych położonych na wysokości do 420,0 m n.p.m. Dla odbiorców położonych powyżej tej rzędnej wymagane są urządzenia hydroforowe lub ujęcia lokalne. Wobec określonej wyżej charakterystyki nasuwa się pytanie: dlaczego w sytuacji poważnego zainwestowania w urządzenia wodociągowe oraz położenie gminy u źródeł rzek Podbeskidzia zaopatrujących w wodę aglomerację Śląska mieszkańcy Jaworza w pewnych okresach odczuwają znaczne niedobory w dostawie wody do ich mieszkań i gospodarstw? Idąc śladem podjętych w tej sferze działań oraz po konsultacjach z Przedsiębiorstwem Komunalnym "Aqua" w Bielsku Białej - właścicielem sieci wodociągowej oraz głównym dostawcą wody dla Jaworza możemy już określić przyczynę naszych "kłopotów z wodą" oraz mieć nadzieję na ich zakończenie w niezbyt odległym czasie. Istniejąca sieć zasilająca o średnicach ϕ 250 i ϕ 200 mm zaprojektowana została dla potrzeb dostawy wody dla Jaworza i południowej części Jasienicy do Fabryki Mebli Głębokich w Jasienicy włącznie. Niestety! Mimo ograniczonych projektowo możliwości rozbudowy sieć rozbudowywano w trakcie powstawania nowych obiektów i osiedli. Obecnie rozbudowa dosięga już Grodzca i zasilane są znacznie większe niż przewidziano tereny gminy Jasienica. Dla aktualnej ilości odbiorców zasilanie ilościowe wody jest

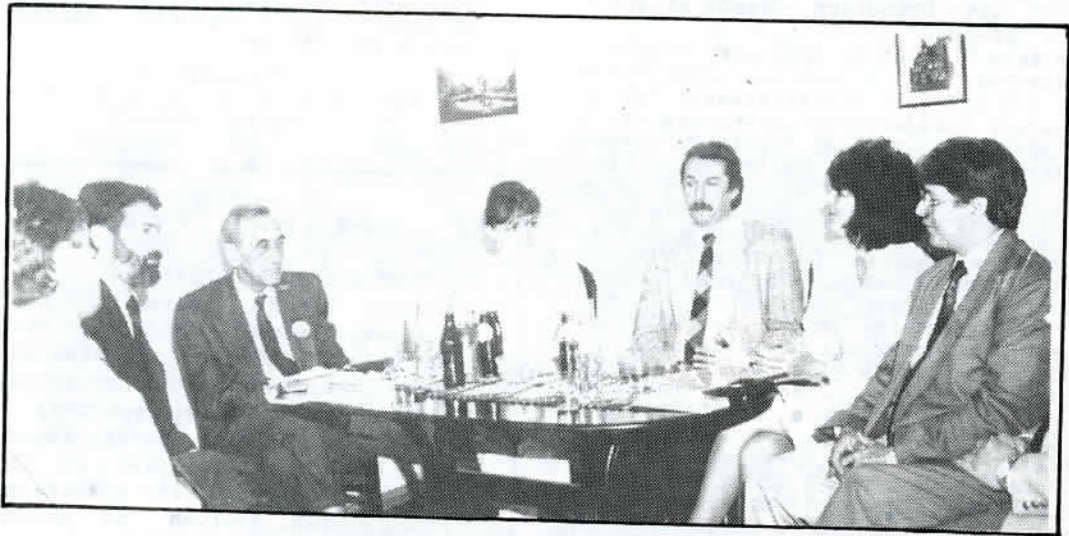
wystarczające, lecz wobec zbyt małej średnicy rurociągu przesyłowego oraz nadmiernie rozbudowanej sieci odbiorców następuje zjawisko "uciekania wody" do niższych położonych terenów, a skutki tego odczuwa się w pierwszej kolejności na najwyższych położonych terenach Jaworza. W Jaworzu Górnym przy ul. Turystycznej znajduje się hydrofornia o wydajności $Q=5,0$ litrów/sekundę wybudowana głównie dla potrzeb DW Jawor, a zasilająca również wyżej położoną część budynków Jaworza Górnego. Wobec ciągłego wzrostu ilości odbiorców hydrofornia nie jest w stanie zapewnić prawidłowej sukcesywnej dostawy wody szczególnie w okresach zwiększonego poboru/hp. Ostatni okres przedświąteczny, w którym do części mieszkań Jaworza woda nie dopływała. Dla poprawy istniejącej sytuacji w ostatnim okresie rozważano budowę dla Jaworza zbiorników wyrównawczych o poj. $V=3 \times 1000$ m sześciennych na rzędnej przelewu 440,0 m n.p.m. oraz hydrofoni o wydajności $Q=201/s$ dla VI strefy ciśnienia. Inwestycja nie została podjęta z uwagi na znaczne koszty oraz rysującą się perspektywę uzyskania drugiego źródła zasilania sieci w wodę z projektowanej magistrali przesyłowej: Wapienica CPN - Łazy. W chwili obecnej zgodnie z postępującymi po ograniczeniu pierwotnego zamierzenia inwestycyjnego Przedsiębiorstwo Komunalne "Aqua" rozpoczęło prace projektowe i przygotowawcze do realizacji magistrali przesyłowej ϕ 300 mm na odcinku Wapienica CPN - skrzyżowanie oook Cholewika do miejsca połączenia z istniejącym rurociągiem ϕ 150 mm przy ul. Dzrojowej w Jaworzu. Łącznie nakłady gmin Jasienica i Jaworze na powyższą inwestycję wynoszą 1 miliard 92 mln zł. Zgromadzone w chwili obecnej na ten cel środki finansowe pochodzące z dywidendy z amortyzacji urządzeń wodociągowych oraz wkładów przedsiębiorstw stanowią połowę wartości zamierzonej inwestycji. Rozpoczęcie inwestycji przewiduje się jeszcze w bieżącym roku, co pozwala mieć nadzieję na poprawę zaopatrzenia w wodę Jaworza w niedalekiej przyszłości.

Lucja Habbas

W sobotę 16 maja br. mieliśmy przyjemność gościć w Javorzu posłów Unii Demokratycznej panią Crazynę Stani- szewska, pana Tadeusza Mazowieckiego, byłego premiera RP i pana Waldemara Kuczyńskiego, byłego ministra.

Ze strony władz gminy miłych gości podejmowali wójt gminy Paweł Hularz, przewodniczący Rady Gminy Władysław Nikiel oraz radni: Bożena Szłapa, Leszek Chwistek, Ryszard Grzywnowicz.

Po nawiązaniu do historii i walorów uzdrowiskowych oraz turystycznych Javorza poruszano temat przywrócenia naszej gminie statusu uzdrowiska, sprawę budowy oczyszczalni ścieków oraz możliwości eksploatacji solarek. Po obiedzie w "Gospodzie pod Goruszką" goście wpisali się do księgi pamiątkowej wyrażając swoje uznanie dla inicjatywy i dokonania ponownego odsłonięcia pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Wyrażam szczerą nadzieję dla
potencyj inicjatyw mieszkańców Javorza
przywrócenia pomnika Marszałka Józefa Piłsudskiego.
Dotycząco do wst. kompozycje i architektury
które zostały, najlepsze miejsce dla Javorza,
a zwłaszcza - odtworzenie statusu uzdrowiska
Tadeusz Mazowiecki

Przepraszam dla wyrażenia
gminy Javorza
16.05.1992
Aniela Janczyńska

16.V.1992

Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca

JAWORZE

Z inicjatywy Komisji Kultury, Oświaty i Sportu, Dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 3 w Jaworzu Średnim, Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca "Jaworze" zawiązał się Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca "Jaworze".

W dniu 7 kwietnia 1992 roku w Szkole Podstawowej nr 3 w Jaworzu Średnim odbyło się spotkanie założycielskie członków grupy inicjatywnej: dyrektora Szkoły Podstawowej nr 3 p. Krystyny Szczypki, kierownika Zespołu Regionalnego Pieśni i Tańca "Jaworze" p. Renaty Podstawnej, przewodniczącego Komisji Kultury, Oświaty i Sportu p. Mariana Zygmunta, sekretarza gminy p. Czesława Wierzbickiego, członka Komisji Kultury, Oświaty i Sportu p. Jana Klisía, insp. Urzędu Gminy w Jaworzu p. Barbary Karosek.

W wyniku spotkania postanowiono:

1. Spośród uczniów klas I-III wyłonić dziecięcą grupę taneczną o charakterze folklorystycznym /folklor Ziemi Cieszyńskiej/.
2. Za zgodą rodziców, przy udziale pani Renaty Podstawnej i pani Konior przeprowadzić w terminie do końca kwietnia br. przesłuchanie dzieci chętnych do pracy w tworzącym się zespole.
3. Po ustaleniu predyspozycji dzieci chętnych do pracy w zespole zorganizować spotkanie z rodzicami tychże dzieci w celu przedstawienia im harmonogramu pracy tego zespołu oraz jego ważnych zadań w kulturze naszego regionu.
4. Również w tym samym czasie zorganizować nabór do Zespołu Pieśni i Tańca "Jaworze" młodzieży z klas V-VI. Przesłuchanie młodzieży przeprowadzić w tym samym terminie co dzieci z klas I-III.
5. W celu pozyskania strojów regionalnych dla nowego zespołu i nowych członków zespołu "dorosłego" skontaktować się z Zespołem "Słask" /p. Podstawna i p. Wierzbicki/.
6. Koordynatorem zespołu będzie p. Krystyna Szczypka.
7. Prowadzenie zespołu powierzyć p. Renacie Podstawnej, a pracę akompaniatora pani Konior.

Informujemy Szanownych Czytelników, że w wyniku przesłuchań do zespołu zostało zakwalifikowanych 24 dzieci, które uzyskały zgodę rodziców na pracę w zespole. Istnieje oczywiście możliwość dalszych zapisów - zainteresowa-

nych prosimy o skontaktowanie się w tej sprawie z którymś z wyżej wymienionych organizatorów zespołu.

Żywimy nadzieję, że na festynie dożynkowym we wrześniu Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca "Jaworze" zaprezentuje swoje umiejętności.

Przewodniczący
Komisji Kultury, Oświaty i Sportu
Marian ZYGMUNT

DRODZY PAŃSTWO

Gminny Ośrodek Zdrowia w Jaworzu pragnie zakupić aparat EKG, który ze względu na wzrastającą ilość zachorowań układu krążenia u mieszkańców Jaworza, konieczny jest do przeprowadzenia kontroli kardiologicznej oraz udzielania szybkiej pomocy. Zakup aparatu EKG uzależniony jest od Państwa pomocy finansowej. Cena aparatu wynosi ponad 20 mln. złotych - co przekracza możliwości służby zdrowia.

W przypadku przychylniej dla nas wszystkich decyzji prosimy o wpłaty na konto Urzędu Gminy w Jaworzu - Bank Spółdzielczy w Jasienicy nr konta 907178-120261-189-89 lub w kasie Urzędu Gminy z dopiskiem aparat EKG.

Nadmieniamy uprzejmie, że kwota rocznego dochodu będąca podstawą do opodatkowania ulega zmniejszeniu o kwoty (do 10% rocznego dochodu) przeznaczona na cele charytatywne.

Poczynimy starania, aby ewentualna Państwa pomoc spotkała się z należyтым uznaniem i wdzięcznością lokalnej społeczności.

Liczymy na Państwa pomoc.

Telefony:

Gminny Ośrodek Zdrowia: 234
Urząd Gminy Jaworze : 195 lub 813
lub 871.

Kierownik Ośrodka Zdrowia

862

Marla Ordon-Warwa
Lek. chorób wewnętrznych
JAWORZE GÓRNE
Tel. 72-411

Rocznica Konstytucji 3 Maja

W JAWORZU

W dniu 2 maja 1992r. w auli Szkoły Podstawowej nr 1 w Jaworzcu Dolnym odbyła się uroczysta akademія z okazji Święta Narodowego 201 rocznicy Konstytucji 3-Maja.

Hymnem narodowym w wykonaniu chóru kościoła Ewangelicko - Augsburgskiego i wszystkich obecnych rozpoczęto uroczystą akademię 3-Majową. Program akademii, którą prowadził przewodniczący rady gminy - pan Władysław Nikiel, składał się z dwóch części: oficjalnej i artystycznej. Część pierwszą przemówieniem okolicznościowym rozpoczął wójt gminy - pan Paweł Mularz. Następnie Komisja Odznaczeń działająca z ramienia Rady Gminy przedstawiła listę osób uhonorowanych medalem "Zasłużony dla Rozwoju Jaworza". Jak wskazuje sama nazwa medalu, Komisja dążyła do uhonorowania tych, którzy swą wieloletnią działalnością zasłużyli się naszej miejscowości.

Medale otrzymali:

1. Teresa Adamis Jaworze Górne 98
 2. Jerzy Bisok Jaworze Górne 72
 3. Irena Zofia Ciejka Jaworze Dolne 170
 4. Karol Drozd Jaworze Dolne 41
 5. Jan Kowalski Jaworze Górne 282
 6. Barbara Krzemińska Jaworze Dolne 263
 7. Jan Kuś Jaworze Dolne 113
 8. Michał Mac Bielsko-Biała
 9. Stefan Milczyński Jaworze Górne 76
(pośmiertnie - na ręce żony Barbary)
 10. Karol Hrowiec Jaworze Średnie 46
 11. Jan Podstawny Jaworze Dolne 201
 12. Mieczysław Rajs Jaworze Dolne 282
 13. Maria Rychlewska Jaworze Dolne 82
 14. Gabriel Rusin Jaworze Małeże 95
 15. Franciszek Szpok Jaworze Górne 68
 16. Danuta Swierczek Jaworze Górne 221
 17. Elfryda Tyrna Jaworze Dolne 12
 18. Ewa Urbaś Jaworze Dolne 140
 19. Tadeusz Wojtoń Bielsko-Biała
 20. Antoni Zontek Jaworze Dolne 136
(pośmiertnie - na ręce wnuczki)
 21. Zespół Pieśni i Tańca "Jaworze"
 22. Zespół Muzyczny "Starzy Przyjaciele"
 23. Kościół Rzymsko-Katolicki w Jaworzcu
 24. Kościół Ewangelicko-Augsburski w Jaworzcu
 25. Kościół Adwentystów Dnia Siódmego
 26. Przewodniczący Pomocy Polsce - burmistrz pan Willem Sizoo Klundert - Holandia (wręczono podczas wizyty w Polsce w dniu 13 stycznia 1992r.).
- W kolejnym punkcie programu w imieniu Społecznego Komitetu Odbudowy Pomnika Marszałka Polski Józefa

Piłsudskiego końcowe sprawozdanie z działalności przedstawił przewodniczący Komisji Oświaty, Kultury i Sportu Marian Zygmunt, podkreślając duże zaangażowanie komitetu w realizacji owego przedsięwzięcia, którego końcowym efektem będzie odsłonięcie pomnika 12 maja 1992r. w rocznicę śmierci Marszałka Polski.

Społeczny Komitet Odbudowy Pomnika wykonał kilkanaście sztuk miniaturek popiersia Marszałka, którymi uhonorował:

1. Zenona Bila z Jaworza Górnego
2. Jerzego Danielczyka z Bielska-Białej
3. Jana Głowackiego z Jaworza Dolnego
4. Karola Goszyka z Bielska - Białej
5. Adama Gramatykę - ks. proboszcza parafii rzymsko-katolickiej
6. Józefa Handzla z Jaworza Dolnego
7. Ryszarda Janika - ks. radcę parafii ewangelicko-augsburskiej
8. Karola Jaworskiego z Jaworza Górnego
9. Alojzego Kruczka z Jaworza Dolnego
10. Jana Kusia z Jaworza Dolnego
11. Karola Maciejczeka z Jaworza Dolnego
12. Bronisława Okrzesika z Bielska-Białej
13. Jolantę Polok z Banku Spółdzielczego w Jasienicy
14. Jana Ryrycha z Jasienicy
15. Rudolfa Strzelczyka z Jasienicy
16. Józefa Tymona z Jaworza Górnego
17. Antoniego Waszka z Bielska - Białej
18. Władysława Wójcika z Jaworza Górnego.

W imieniu uhonorowanych podziękowania Radzie i Urzędowi Gminy Jaworze oraz Społecznemu Komitetowi Odbudowy Pomnika złożył pan Karol Jaworski.

Część artystyczną rozpoczęła młodzież szkolna pięknym okolicznościowym programem słowno - muzycznym. Zespół "Starzy Przyjaciele" dał koncert melodii tanecznych i rozrywkowych, zaś występujący po raz pierwszy na takim forum chór parafii ewangelicko - augsburskiej oczarował obecnych pięknym wykonaniem pieśni patriotycznych i religijnych. Na zakończenie części artystycznej wystąpił Regionalny Zespół Pieśni i Tańca "Jaworze", który regionalnym cieszyńskim folklorem pobudził zebranych do wspomnień i wspólnego śpiewu.

W imieniu samorządu terytorialnego Gminy Jaworze składam gorące podziękowanie Dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 1 w Jaworzcu Dolnym za przygotowanie sali, a młodzieży szkolnej i zespołom artystycznym z Jaworza za uświetnienie swoimi koncertami 3-Majowej uroczystości.

Przewodniczący Komisji Kultury,
Oświaty i Sportu
Marian Zygmunt

W telegraficznym skrócie

Po raz kolejny uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Jaworzcu uroczystie powitali pierwszy dzień wiosny. Dzieci tradycyjnie topiły marzannę, a uczniowie klas starszych brali udział w konkursie piosenek. Dla zwycięzców czekały nagrody. Zabawa była, ze hej!

W piątek 24 kwietnia w rowie obok Cholewika zauważono płynącą, brudną, brunatną, tłustą ciecz. Po sprawdzeniu okazało się, że jest to przeprowadzony olej silnikowy. Ekipa Policji i inspektor wojewódzkiego Inspektoratu Uchrońy Środowiska zabezpieczyły przed wpływaniem zanieczyszczeń do pobliskiego potoku Wysokiego i odszukali sprawcę. Pracownicy Urzędu Gminy w Jaworzcu w trzykrotnych interwencjach zebraли większość zanieczyszczeń wymieniając kolejne filtry ze słomy w celu uniknięcia przecieku do wód potoku. W wyniku rozprawy wodno-prawnej, która odbyła się na terenie WIOŚ, sprawca, firma ELPLAST z Jaworza Dolnego 194 został zobowiązany do całkowitego doczyszczania systemu rowów i wpłacenia 2.500.000 zł. kary. Wszystkim, którzy wymieniają olej w swoim samochodzie przypominamy o obowiązku oddania użytego oleju do stacji CPN w Wapienicy/ul. Cieszyńska/ lub w Bielsku-Białej /ul. Bystrzańska/.

- Co to znaczy kaskauer?
- To taki człowiek, który w niebezpiecznych momentach zastępuje bonatera filmu.
- Przydałby mi się taki. Dałabyś tacie dzienniczek do podpisywania. *

- Łysy stoi przed lustrem i kontempluje swoje odbicie.
- Dobrze się trzymasz, chłopie - mruczy - masz pięćdziesiątkę na karku i ani jednego siwego włosa. *

- Tatusiu, dzisiaj w szkole jest zebranie klasowe, ale dla bardzo wąskiego grona. Będziesz tylko ty i pan profesor. *

W dniach od 15 do 17 maja obradowali w Jaworzcu uczestnicy II Beskidzkiej Konferencji Laicyngologów.

Sukces naszych młodych artystów

TEATR CIENI
Szkoła Podstawowa nr 1
w Jaworzcu Dolnym

Organizatorzy Wojewódzkich Spotkań Teatralnych WADOWICE '92 z satysfakcją informują, że Jury przyznało Teatrowi Cieni z Jaworza **GRAND PRIX: "Drewnianą Maseczkę" i WYROZCZENIENIE O STOPNIU** za interesujący debiut i wykorzystanie rzadko prezentowanej konwencji teatralnej w przedstawieniu **"SŁOWOK"** w reż. Lucyny Chmiel.

Maseczka i nagroda w wys. 800 tys. zł. zostanie wręczona na spotkaniu laureatów w Bielsku - Białej na przełomie maja i czerwca br.

Gratulujemy zespołowi i życzymy dalszych osiągnięć artystycznych.

Wadowice, dn. 15.04.1992r.

SZANUJMY ZABYTKI JAWORZA

Jednym z najcenniejszych zabytków Jaworza jest altana na Goruszcze, czyli tzw. "Stół". Na skutek starości i dewastacji uległ on częściowemu zniszczeniu.

Staraniem Zarządu Gminy odnowienia tego obiektu dokonał nowy mieszkaniec okolic Goruszek - pan Zenon Bil. Niewątpliwie należą się wyrazy uznania dla Zarządu Gminy i pana Bila za ochronę pięknego zabytku. Niechaj to będzie przykład dla innych mieszkańców Jaworza.

Obiekt ten to zabytek historyczny. Według podania przekazanego w pamiętniku nauczyciela Pawła Adamca, który to przed przeszło stu laty był długoletnim sekretarzem gminy, ponoć w czasie wojen napoleońskich w r. 1813 na Goruszcze zatrzymali się cesarze austriacki i rosyjski, ponieważ ten pagórek stanowił dobry punkt obserwacyjny. Z tej okazji hr. Saint-Genois, jako dostojnik cesarza austriackiego upamiętnił to miejsce, stawiając taki pomnik, który jest ozdobą Jaworza.

Austriacy, jako goście w Jaworzcu, Goruszkę nazwali "Alianzberg" - czyli "górami aliantów".

Karol Jaworski

OGŁOSZENIA WOJTA GMINY

Miło nam zawiadomić mieszkańców Jaworza, że po wzmocnieniu etatowym Komisariat Policji w Jasienicy z siedzibą w Jaworzu od 1 czerwca br. będzie pełnił dyżury całonocne.

&

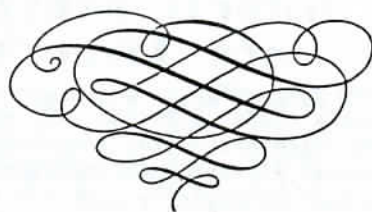
Specjalistyczny Zespół Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej Śląskiej przeprowadzi na terenie Jaworza obowiązkowe badania rentgenowskie wszystkich osób pełnoletnich. Ambulansy będą stały w Ośrodku obok Straży Pożarnej od 8.06. do 29.06. br. Wszyscy badani otrzymają imienne zawiadomienie z podanym terminem badania. Jednocześnie otrzymaliśmy z w/w Zespołu Chorób Płuc i Gruźlicy prośbę o dofinansowanie tej akcji. Urząd Gminy prosi ewentualnych sponsorów lub inne osoby fizyczne o zgłaszanie w Urzędzie Gminy lub wpłacanie na konto dobrowolnych świadczeń na nr 320603-4444-131 BPH II/DM Bielsko-Biała z dopiskiem "na potrzeby ambulan-sów rtg" Jaworze.

&

Z Nadleśnictwa Bielsko otrzymaliśmy informację, że jest do nabycia dla właścicieli lasów prywatnych materiał sadzeniowy do zalesień i zadrzewień. Instruktażu i doradztwa technicznego udzielają leśniczowie lasów nadzorowanych według do-tychczasowego podziału na obwody nadzorcze.

&

Urząd Gminy w Jaworzu ogłasza - przetarg nieograniczony na sprzedaż autobusu marki "K A R O S A" model 1307 - cena wywoławcza 40 mln. zł. Przetarg odbędzie się w dniu 03.06.br. o godz. 10.00 w Urzędzie Gminy w Jaworzu. Oględzin autobusu można dokonać w dniu 01. i 02. czerwca 1992r. w godzinach od 8.00. do 14.00. Przystępujący do przetargu zobowiązani są wpłacić wadium w wysokości 10% ceny wywoławczej w kasie Urzędu Gminy w Jaworzu przed rozpoczęciem przetargu. W razie niedojścia do skutku I-przetargu II-przetarg odbędzie się w dniu 17.06.br. o godz. 10.00 w Urzędzie Gminy w Jaworzu. Urząd Gminy zastrzega sobie prawo odwołania przetargu bez podania przyczyn.

OGŁOSZENIA DROBNE

DROGI CZYTELNIKU

Zapewne znane Ci jest pojęcie "WIOSENNE ZMĘCZENIE. Jest to przykra dolegliwość: "jeszcze się nie rozbudziłem, a już jestem zmęczony". Jak można temu zaradzić? - z reklam telewizyjnych dowiesz się, że jest dużo cudownych specyfików poprawiających witalność Twojego organizmu i usuwających zmęczenie. Specyfiki te nie zawsze jednak są objętne dla organizmu. My proponujemy Ci metodę naturalną, ale sprawdzoną. Zapraszamy Cię do skorzystania z kortów tenisowych i z sauny.

Korty i sauna dostępne są dla każdego na terenie Beskidzkiego Zespołu Leczniczko-Rehabilitacyjnego w Jaworzu /tel.166,167 wew.212/.

WYKONUJĘ **Studia uciążliwości**
W ZAKRESIE EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ
DO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO
ORAZ W ZAKRESIE EMISJI HAŁASU
WYMAGANE DLA UZYSKANIA DECYZJI
O EMISJI DOPUSZCZALNEJ.
OFERUJĘ KRÓTKIE TERMINY REALIZACJI,
KONKURENCYJNE CENY, FACHOWOŚĆ,
SOLIDNOŚĆ. mgr inż. **Jacek Pieprzycza**
BIELSKO-BIAŁA UL. FREDRY 51

OCHRONA POWIETRZA

PANIE DYREKTORZE, PREZESIE, WŁAŚCICIELU ZAKŁADU, WARSZTATU - jeżeli nie posiadasz decyzji o emisji dopuszczalnej zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego wydanej przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego dla źródeł emisji znajdujących się w Twoim Przedsiębiorstwie, Zakładzie, Warsztacie takich jak: kotły co, wodne i parowe, kotły cw/dotyczy także ogrzewania gospodarstw ogrodniczych, szklarni, masarni, ubojni/, lakiernia/dotyczy także lakiernictwa pojazdowego/, galwanizernie, spawalnice/dotyczy także blacharstwa samochodowego/, stolarnie, piekarnie /pieca piekarnicze/, stacje paliw, a także inne źródła emisji zanieczyszczeń-TO TWOJA FIRMA PONIESIE OPŁATĘ ZA GOSPODARCZE KORZYSTANIE ZE ŚRODOWISKA ZE 100 % ZWYŻKĄ /Dz.U.nr 125/91 poz.585/naliczoną przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego. MOŻESZ TEGO UNIKNĄĆ zlecając do wykonania opracowanie "Studium uciążliwości Zakładu", które jest podstawą do wydania przez wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego decyzji o emisji dopuszczalnej.

W imieniu mieszkań- ców Jaworza

W latach, kiedy w Jaworzu funkcjo-
nowała Rada Sołecka, na zebraniach
wiejskich przy dużej frekwencji miesz-
kańców, kilkakrotnie domagano się li-
kwidacji strzelnicy myśliwskiej usytu-
owanej w wyrobisku cegielni niedaleko
Czerwonego Dworu.

Na jednym z zebrań podjęto stosowną
uchwałę.

Władze gminy w Jasienicy sprawy tej
nie rozpatrywały uważając, zresztą
chyba słusznie, że nowe władze gminne
w Jaworzu powinny we własnym zakresie
tę sprawę załatwić.

A w Jaworzu po każdym ćwiczeniach
strzeleckich sprawa powraca jak bume-
rang. Ostatnio przy pięknej pogodzie
przez dwa dni na tej strzelnicy jej
użytkownicy ostro trenowali. Echo
strzałów niesło się daleko i szeroko.
Odbywało się to, jak i poprzednie tego
typu imprezy strzeleckie, wbrew woli
władz gminy i bez ich zgody.

Na najbliższej sesji Rady Gminy za-
proponuję jako jeden z punktów porzą-
dku obrad ten temat, by wszyscy radni
zajęli stanowisko i by uzgodniona
opinia znalazła swoje odzwier-
ciedlenie w uchwałę Rady Gminy. Przy-
gotuje to wójtowi grunt do dalszego
postępowania.

O ostatecznym rozstrzygnięciu spra-
wy strzelnicy "Echo Jaworza" poinform-
uje mieszkańców.

Radny
Bogusław Krzemiński

Echo Jaworza

Miesięcznik Gminy Jaworze. Redaguje
zespół w składzie: Małgorzata Kobiela
- Gryczka - przewodnicząca, Józef Cza-
der - zastępca, Jadwiga Roik - sekre-
tarz, Bogusław Krzemiński, Paweł Mu-
larz, Marian Zygmunt.

Adres redakcji: Urząd Gminy Jaworze,
43-384 Jaworze Dolne 82, ul. Zdrojowa.
tel.: 195 lub 813 lub 871, telex: 35-405.

Druk: Zakład Poligraficzny POLIXER,
Bielsko - Biała, ul. Piastowska 18/10.

Poprzednie numery "Echa Jaworza"
można zakupić w redakcji.

Redakcja nie zwraca nadsyłanych
tekstów oraz zastrzega sobie prawo ich
skracania i opracowania redakcyjnego.

NASZE LUDOWE TRADYCJE

Przed świętami wielkanocnymi przyje-
żdżały do Jaworza samochody o innych
rejestracjach niż te, które widzimy na
co dzień. Przyjeżdżali krewni do krew-
nych, znajomi do znajomych. Po prostu
przyjeżdżali goście.

Wielkanoc to czas radości i okazja
do spotkań. Oprócz wątków religijnych
tak osobistych i ważnych w naszym ży-
ciu, pojawiły się też wątki tradycyjne,
wiążące się z nadejściem wiosny.

Oto w święta Wielkiej Nocy ktoś za-
pukał do naszych drzwi. Otwieramy i w-
idzimy trzy dziewczynki w przepięknych
regionalnych strojach z "goiczkiem"
pięknie ustrojonym. Słyszemy pieśni,
które śpiewały nasze babcie i mamy. Cie-
szy nas ten widok, a na naszych twa-
rzach pojawia się uśmiech. Trzy dziew-
czynki mówią: "Jesteśmy ze szkolnego
zespołu regionalnego z Bierów". Niewąt-
pliwie jest to inspiracja babć i matek.
Mieszkańcy Jaworza, którzy mieli okazję
to widzieć i słyszeć "goiczek zielony
pięknie przystrojony", kierowali zapewne
podziękowania do tych mieszkańców są-
siednich Bierów, którzy zadbałi o to,
by tradycje kulturowe Podbeskidzia, się-
gające kilku stuleci wstecz, nie zani-
kały.

Codziennie trudy wcale nie muszą eli-
minować z naszego życia chwil radości,
wspomnień i wzruszeń. Kiedyś - i to nie
bez powodu - mówiono, że beskidzki fol-
klor jest najpiękniejszy w kraju i się-
ga najstarszych polskich ludowych tra-
dycji. Oby te piękne tradycje trwały
nadal. My, żyjący współcześnie, powin-
niśmy o to także zadbać.

Zauroczony folklorem Beskidu Śląskie-
go zapisał co zobaczył

Bogusław Krzemiński

Informujemy, że **Przewodnik
pó Jaworze** jest już w sprze-
dazy. Zainteresowanych sprzedażą hurto-
wą lub akwizycją /powyżej 20 sztuk/
prosimy o kontakt z p. Agnieszką Gawel
w sekretariacie Urzędu Gminy w Jaworzu.

- Przewodnik zawiera:**
- wiadomości ogólne i historyczne o Ja-
worzu
 - program zwiedzania Jaworza z propo-
zycjami wycieczek pieszych, rowerowych,
samochodowych i narciarskich
 - ilustracje przedstawiające najważ-
niejsze obiekty
 - plan Jaworza z ulicami
 - plan centrum Jaworza
 - bogate streszczenie w języku angielskim
 - 26 barwnych fotografii
 - mapę gminy Jaworze wraz z górami -
z trasami wycieczek
 - 5 dokładnych panoram z okolicznych
szczytów.

Zachęcamy do lektury wszystkich
gości i mieszkańców Jaworza